

תמצית מסכת מגילה

תמצית מסכת מגילה

סיכום של דברי הגמ' , בצורה מסודרת וברורה,
מועיל לחזרה ולבהירות הסוגיות.

תמוז התשע"ה
מודיעין עילית

ניתן להשיג חוברות "תמצית" גם על מסכתות-
ברכות, מסכתות סדר מועד, יבמות כתובות נדרים ונדה.
וכן תמצית המקרא, ותמצית נ"ך (חלקי).
ותמצית ספרי מוסר (שערי תשובה, מסילת ישרים, נפש החיים, וחזו"א אמו"ב).
נקודות מכירה בירושלים, בני ברק, ומודיעין עילית. לפרטים 0527692282

מידי חודש יו"ל חוברות סיכום על הגמ' הנלמדת לפי סדר הדף היומי,
ועל משנה ברורה לפי סדר מבחני "דרשו", ניתן לקבל חוברות אלו
בדואר (תמורת דמי משלוח) או במייל
tamtzisshas@gmail.com

בחסות "דפוס איכות" המרכז להדפסת חוברות
וקונטרסים. משלוחים לכל רחבי הארץ.

1599-529100

כל הזכויות שמורות

נכתב לפום ריהטא בסדר לימוד דף היומי

הערות ותיקונים יתקבלו בברכה

לפרטים- 0527692282

מכתב מת"ח אחד:

תמוז תשע"ה

חיזוק לידיעת גמרא בע"פ

יקירי...

הנה הגרי"ס, אור ישראל מסלנט, בספר אור ישראל, מאמר כ"ז, כתב מאמר נפלא אשר כל בן תורה, החפץ לעלות במעלות התורה והיראה, חייב ללמדו, כי ממנו נקח לעבוד את ד'.

בו מבואר, כי חובת כל איש מישראל, ללמוד תורה, ולדעת התורה. שני חיובים שונים, אשר כל חיוב הוא חיוב לעצמו, ושני החובות הללו מתחברים כאחד, לעשות רצון אבינו שבשמים.

והגרי"ס מבאר בהרחבה, כיצד יקיים האדם חובות אלו באופן הטוב ביותר, ואנו נעיין רק בשרש דבריו...

וזה לשונו שם -

הנה במצוות תלמוד תורה, יש בזה שני ענינים, א' לימוד התורה, ב' ידיעות התורה. מצות לימוד התורה, הוא מן הכתוב והגית בו יומם ולילה, וכמש"כ הרמב"ם, והטור, וש"ע, בריש ה' תלמוד תורה וז"ל, כל אדם מישראל חייב בת"ת כו', שנאמר והגית בו יומם ולילה, ע"ש.

והנה למצוה זו של לימוד התורה, כל מה שלומד מקיים המ"ע והגית בו יומם ולילה, הן מקרא, או משנה, גמ' הלכות ואגדות, שכולן נתנו למשה מסיני, וכמו שהאריך בזה בס' נפש החיים שער ד' פ"ו ע"ש, ואף שלא יוכל לפסוק דין מתוך מקרא, או משנה, וכש"כ מן אגדה, בכ"ז יוצא ידי מצות לימוד התורה.

עכ"ל הצריך לענייננו,

ומאריך שם מאד בדברים נפלאים, כיצד יקיים האדם שני חיובים אלו, הידיעה והלימוד, בדברים נפלאים.

והנה ראוי לכל בן תורה, העוסק בתורה בעיון הראוי, בשמיעת שיעורים, ובעמל ההבנה, לשים עיניו ולבו, גם על ידיעה רחבה בידיעת הש"ס כפשוטו. תחילה ידיעת המסכתות הנלמדות בישיבה, ואח"כ שאר המסכתות, וידיעה היינו ידיעה ברורה, כמעט כלשון הגמרא.

והנה ידיעה זו אינה נקנית בהבטה בעלמא, אלא בשינון פעמים רבות, כמבואר בגמרא, "תנא מיניה ארבעין זמנין..." או כמבואר בגמרא, "אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד".

ואם יאמר האומר, הרי אנו זקוקים לזמן רב להעמיק בסברה, להעמיק בהתבוננות בדברי ראשי הישיבה, בודאי אמת, נכון הדבר, כי יש לעמול עמל רב, בהתבוננות, ובדבוק חברים, ובבקשה מהראש ישיבה, והרמ"ם, לבאר את עומק הדברים, ולהעמיד הדברים על מכונם.

אבל יש צורך לקבוע זמן, לשינון הגמרא פעמים רבות, כי ידיעת הגמרא, המשא ומתן בגמרא, ושינון לשון הגמרא, הוא הכרח נוסף, חובה רבה עד מאד. ויש מקום בראש, לקיים שני חובות אלו, כמבואר בדברי הגרי"ס הנ"ל, כי חובת האדם לדעת הגמרא, ולהבין דיני התורה.

וזה לשונו שם,

אולם הגדר השני במצות ת"ת, הוא ידיעות התורה, והוא מה שאמרו חז"ל בקידושין (דף ל), ושנתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפ"ך, שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד, שנאמר אמור לחכמה אחותי את, ואומר קשרם על לוח לבך כו', ואומר חציך שנונים כו', ופרש"י יהיו מחודדים בפ"ך, חזור עליהם ובדוק בעומקם, שאם ישאלך אם לא תצטרך לגמגם כו', אמור לחכמה אחותי את שתהא בקי בה כאחותך שאסורה לך ע"ש.

יסוד המצוה הזאת כולל שני פרטים, א' הידיעה לרכוש לו הבקיאות בכל חלקי התורה, שיהיה תלמודו שגור בפיו, ב' הוא היכולת, להתחכם בתורה לחדד השכל, לשננו ולהישירו, שיוכל לישא וליתן במלחמתה של תורה, ולעקור הרים בפלפולו. ושתי אלה כינו חז"ל, בשם סיני ועוקר הרים.

הנה ביאר לנו הגאון והצדיק הגרי"ס זצ"ל, כי ידיעת התורה, הוא הידיעה בכל חלקי התורה... וההבנה להבין גדרי הדברים.

א"כ מבואר יוצא מפי הגאון, כי שני אלו יהיו לנגד הלומד תמיד, לדעת ולהבין, והנה תחילת הידיעה הוא הגמרא, כי הוא שרש ויסוד תורה שבע"פ, כי הוא ביאור המשניות, שהם הם ראשית העיקר התורה שבע"פ.

ועל זה בא חובת ההבנה, לידע ולהבין, את ישרות חיובי התורה.

ודע יקירי,

כי ההרגל בשינון דברי הגמרא, יש בו תועלת לכמה נושאים. א. לידיעת הגמרא, כי ידיעת הגמרא נקנה בחזרה ושינון. ב. הרגיל בחזרה ושינון, מרבה במצות לימוד התורה.

ג. יש לדעת ברור, כי המרבה בשינון הגמרא, מרבה בהבנת התורה, כי הבנת התורה הוא הבנת דברי האחרונים, המבארים דברי הראשונים, המבארים דברי הפוסקים, המבארים דברי הגמרא, שהוא תורה שבע"פ, בו מבואר התורה שבכתב, מאמר הבורא בקיום המצוות.

ואם יאמר לך אדם, שהלומד הרבה גמרא, נעשה שטחי, אמור לו כי מדברי היצר הוא, כי ריבוי הגמרא אינו מרחיק מהבנת התורה, אלא מקרב... כי הבנת התורה אינו הבנת השכל החיצוני, אלא הבנת השכל, אשר קבל את ההבנה מלימוד התורה, ועל כן כל לימוד גמרא מחזק את ההבנה...

ואם ירפה אותך היצר בטענה, כי אין לך כח הזכרון, ולא יעלה בידך לזכור דברי הגמרא, אל תשמע לו, כי כל אדם יש לו כח הזכרון לזכור את אשר חפץ לזכור...

אם תִּבְקֶשׁנָה כִּכְסָף. (משלי ב, ד).

בקשת הכסף הוא ההכרה, כי הם חיי האדם. חייב האדם לדעת, כי ללא ידיעת התורה, אין לו חיים כלל. חייב האדם לדעת, כי ללא ההבנה בתורה, ידיעתו בתורה ידיעה קלושה היא. חייב האדם לדעת, כי הבנה ללא ידיעה, הבנה קלושה היא...

וְכַמְטוּמוֹנִים תַּחֲפֹשְׁנָה. (שם)

בחיפוש המטמונים לוקח זמן ממושך עד גילוי המטמונים, ויש אשר עמלים זמן ממושך, ורק אחר זמן רב רואים התחלה של מטמון, אבל אחר המשך הזמן מתגלה המטמון, והוא שלל רב...

בין בידיעת התורה, ובין בהבנת התורה, לא ניכר הפירות, רק אחרי זמן ממושך.

המתמיד בעבודה, ובצורה הראויה, היינו עמל בהבנה, מתוך שמיעת דברי רבותינו ראשי הישיבה, והרמ"ם, והעמל בספרי האחרונים, והראשונים, הוא יזכה להבנת התורה.

העמל בידיעת התורה, בחזרה ושינון פעמים רבות, ואף שאינו רואה לפניו את כח זכרונו, ואף שאינו רואה את בהירות הסוגיות - כי מה שאינו מבורר בפעם הראשונה, יבואר ויבורר בהמשך - יראה בהמשך, את המטמונים היוצאים מתוך ריבוי החזרות, ויצרפו מטמוני הידיעה, למטמוני ההבנה.

והנה אמרו חז"ל "דברי תורה קשה לקנותם ככלי כסף, ונוח לאבדם ככלי זכוכית" (חגיגה ט"ו), על כן יש להכיר, כי העבודה הזאת עבודת האדם לכל חיי העוה"ז, והוא ההכנה הראויה לחיי העוה"ב.

"כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה"...

תנא דמתני' סובר דמוקפין היינו מימות יהושע בן נון, ריב"ק סובר דמוקפין היינו בימי אחשורוש, שושן עצמה אף שלא היתה מוקפת בימות יהושע קורין בט"ו אף לתנא דמתני' הואיל ונעשה בה נס. כרך וכל הסמוך לו וכל הנראה עמו נדון כדרך ושיעורו מיל.

ג. סופי תיבות מנצפ"ך צופים נביאים אמרו, והיינו ששכחום וחזרו צופים ויסדום, אבל לחדש אין הנביא רשאי, דכתיב "אלה המצוות".

מקור התרגומים

תרגום של תורה אונקלוס הגר אמרו, ולא שתיקנו אלא ששכחו וחזר ויסדו.

תרגום של נביאים יונתן בן עוזיאל אמרו ונזדעזעה ארץ ישראל שגילה סתרי תורה, ואמר יונתן שעשה זה לכבוד שמים שלא ירבו מחלוקות, ותרגום של כתובים לא הרשו לו לגלות משום שיש בו קץ משיח.

בתרגום של תורה לא נזדעזעה הארץ משום שהתורה מפורשת אבל נביאים יש דברים שאינם מפורשים.

מי שמרגיש פחד ואינו יודע ממה הוא מפחד, מזליה חזי, ויאמר ק"ש, ואם הוא במקום הטינופת יתרחק ממנה ד' אמות, או יאמר עיזא דבי טבחי שמינא מינאי.

מבטלים עבודת הכהנים דוכן הלויים מעמד הישראלים ותלמוד תורה לשמוע מקרא מגילה.

אסור לאדם שיתן שלום לחבירו בלילה, משום דחיישינן שמא שד הוא.

ג. ת"ת דרבים חמור מעבודה, עבודה חמורה מת"ת דיחיד, כבוד תורה דיחיד חמור מעבודה.

מת מצוה דוחה עבודה תלמוד תורה פסח מילה ומקרא מגילה, משום שגדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה.

מגילה דוחה עבודה ותלמוד תורה.

נשים במועד מענות מספידות ועונות כולם יחד אבל לא מטפחות על לבם, רבי ישמעאל אומר אם היו

מסכת מגילה:

מגילה נקראת:

זמן קריאת המגילה

ב. הפרזים קוראים ב"ד אדר, והמוקפות חומה בט"ו, הכפרים מקדימים ליום הכניסה והיינו שני או חמישי שלפני י"ד, ולכל המוקדם מ"א אדר.

אין מאחרים כלל את קריאת המגילה אחרי ט"ו אדר, דכתיב "ולא יעבור".

אין קורין את המגילה בשבת, חל י"ד בשבת הפרזים מקדימים לחמישי, חל ט"ו בשבת קורים המוקפים בששי.

מקור הדין שאפשר לקרוא מ"א- אינו תקנה מאוחרת שהרי אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו א"כ גדול הימנו בחכמה ובמנין, אלא לריו"ח לומדים מלקיים את ימי הפורים האלה "בזמניהם" לרבות י"א ו"ב, וי"ג אינו צריך ריבוי מפני שהוא זמן המלחמה, ור' שמואל בר נחמני יליף מ"כימים" אשר נחו.

רבנן סוברים שאין מקדימים ליום הכניסה אלא בזמן שהשנים מתעברות ע"פ ב"ד וישראל בא"י, אבל בזמן הזה אין מקדימים כיון חוששים שיבואו לטעות ולקבוע הפסח מוקדם, וכן במקום שאין נכנסים בשני ובחמישי קורין בזמנה.

מוקפים

ב: הגמ' מביאה את המקור שמוקפים קוראים בט"ו ולא ב"ד.

נוטלים לולב בשבת), לרב יוסף הטעם מפני שעניניהם של עניים נשואות למקרא מגילה.

ה. אף כשמקדימים מקרא מגילה, שמחה אינה נוהגת אלא בזמנה.

לרב מגילה בזמנה קורין אותה אפי' ביחיד שלא בזמנה בעשרה, לרב אסי לעולם בעשרה.

עיירות גדולות שאין מקדימים ליום הכניסה היינו שיש בה' בטלנים בבית הכנסת.

אין מונים ימי השנה אלא בחודשי לבנה ולא בימי החמה והנודר לשנה אסור עד אותו התאריך, ואין מונים שעות לחדשים הנותן גט אם לא באתי מכאן עד חודש א"צ להמתין לכ"ט יום ומחצה אלא לתאריך בחודש.

ט' באב שחל בשבת מאחרים התענית משום דאין מקדימים פורענות.

חגיגה והקהל שחלו בשבת מאחרים משום דעדיין לא מטא זמניה, ואף עולת ראיה מאחרים לחול המועד לבית שמאי, אבל לבית הלל מקריבים בשבת.

חגיגה אפשר להקריב עד יו"ט אחרון ולא אח"כ.

לרב אשי תשלומי חגיגה בעצרת כל שבעה, ולכ"ע כשחל עצרת בשבת הקרבתה ביום ראשון.

ה: רבי רחץ בפרהסיא ב"ז בתמוז, וביקש לעקור תשעה באב שחל בשבת דהואיל ונדחה ידחה, ולא הודו לו חכמים.

פורים אסור בהספד בתענית.

מלאכה בפורים - לרב יוסף אסור, לרבה בריה דרבא לא נתקבל איסור מלאכה, רב ראה אדם שנוטע בפורים וקללו ולא צמח, משום שנהגו בזה איסור באותו מקום, רבי נטע בפורים או משום שבמקומו לא נהגו איסור, או שהיה זה נטיעה של שמחה, או שהיה בטבריה ונטע ב"ד וסבר שטבריה ודאי בט"ו, ואין אסור בשני הימים משום מגילת תענית אלא הספד ותענית ולא מלאכה.

סמוכות למיטה מטפחות, בר"ח חנוכה פורים מענות ומטפחות אבל לא מקוננות אחת אומרת וכולם עונות אחריה, ואם מת ת"ח מותר בפניו.

סמוך ונראה - סמוך לכרך אע"פ שאינו נראה כגון שיושבת בנחל, ונראה אע"פ שאינו סמוך כגון ביושבת בה, קורין בט"ו.

כרכים קורים בט"ו דווקא בהוקף קודם שישב, אם חרבו חומות הכרך אע"פ שלא הוקף בחזרה הוי ככרך,

י' בטלנים היינו קבועים ולא שהגיעו מעלמא, פסקו י' בטלנים וחזרו חשיב יש בו י' בטלנים.

ד. לוד ואונו וגיא החרשים היו מוקפות בימי יהושע וחרבו פעמיים ונבנו.

נשים חייבות במקרא מגילה שאף הם היו באותו הנס.

שואלין ודורשין בענייניו של יום - בפסח עצרת וסוכות, ואף בפורים שחל בשבת, ולא גוזרים שמא יעביר המגילה ד' אמות ברה"ר.

חייב אדם לקרות המגילה בלילה ולחזור ולשנותה ביום.

ד: הקדמת הכפרים ליום הכניסה היא תקנה לטובת הכפרים, ושכר הוא להם מפני שמספקים מים ומזון לכרכים.

חל י"ד בערב שבת לת"ק דרבי אין למוקפין ופרזים לקרוא יחד ולכן מקדימים הפרזים לחמישי, רבי סובר דאין עיירות נדחות ממקומם וקוראים שניהם בע"ש, לת"ק דרבי יוסי מקדימים המוקפים לחמישי, דפרזים ב"ד וזמנו של זה לא כזמנו של זה, ורבי יוסי כרבי וכן סבר תנא דמתני'.
חל להיות י"ד בשבת לת"ק קורין הפרזים בע"ש, ולרבי הואיל ונדחו ידחו ליום הכניסה.

אין קורין מגילה בשבת שמא יעביר המגילה ד' אמות ברה"ר, כדי ללכת לבקי ללמדו הקריאה, (וזה הטעם ג"כ שאין תוקעים ואין

תתגר היינו לא להיות כמותם), י"מ במילי דשמיא, וי"מ במילי דידיה ובצדיק גמור, וי"מ כשאין השעה משחקת לו.

הגמ' מתארת את גרממיא של אדום, ואת איטליא של יון.

דיני אדר הראשון והשני-

קראו את המגילה באדר הראשון ונתעברה השנה קורים אותה באדר השני, ולר"א ברבי יוסי אין קורים אותה בשני, וכן נחלקו גבי מתנות לאביונים אם צריך לחזור ולתת בשני.

הספד ותענית אסורים זה בזה לכו"ע.

סדר פרשיות שעשאו בראשון לת"ק יצא בדיעבד, ולרשב"ג חוזר וקורא.

הגמ' מבארת טעם מחלוקתם (אדר הסמוך לשבט או לניסן, אין מעבירין על המצוות או מיסמך גאולה לגאולה עדיף, ומחלוקתם בדרשות הפסוקים).

ז. שלחה אסתר לחכמים כתבוני לדורות,

שלחו לה קנאה את מעוררת עלינו לבין האומות, שלחה להם כבר כתובה אני על דברי הימים למלכי מדי ופרס, וי"א ששלחו לה הלא כתבתי לך שלישים שצריך להזכיר ג"פ מלחמת עמלק ולא רביעים, עד שמצאו לה מקרא בתורה כתוב זאת זכרון בספר, וי"מ בספר היינו בנביאים ולא במגילה.

טומאת ידים במגילות-

אסתר אינה מטמאה את הידים, ואע"פ שברוח הקודש נאמרה, לא נאמרה ליכתב אלא לקרות.

קהלת לר"מ אינו מטמא את הידיים, לרבי יוסי מחלוקת, לר"ש קהלת מקולי ב"ש וחומרי ב"ה, לר"ש בן מנסיא אינו מטמא את הידים משום שחכמתו של שלמה היא.

שיר השירים לר"מ מחלוקת, ולרבי יוסי מטמא את הידיים.

הגמ' מביאה כמה ראיות ממגילת אסתר שברוח הקודש נאמרה.

חזקיה היה קורא בטבריה בי"ד ובט"ו משום ספק, כיון שבצד המים אין חומה, די"ל דמגילה דכתיב ביה פרזים תלוי בהגנת העיר ומים ג"כ מגינים.

רב אסי קרא מגילה בהוצל בי"ד ובט"ו משום שהיה מסופק אם היא מוקפת מימות יהושע, ולא יכא דאמרי קרא רק בט"ו.

ו. שמות ערים ופירושם- חמת זו חמי גר,

רקת זו טבריה משום שאפי' ריקנים שבה מלאים מצוות כרימון, ונקראת טבריה שיושבת בטבורה של ארץ ישראל, וי"א לפי שטובה ראיתה, קטרון נקראת ציפורי משום שיושבת בראש ההר כציפור, גינוסר נקראת כינרת משום שפירותיה מתוקים כקול הכינור.

זבולון היה מתרעם על מדותיו של הקב"ה לפי שנתן לו הרים וגבעות ימים ונהרות, אמר לו הקב"ה כולם צריכים לך ע"י חלזון התכלת שנמכר ביוקר, ואע"פ שציפורי היתה בחלקו והיה בה ט"ז מיל זבת חלב ודבש, מ"מ העדיף שדות וכרמים.

עקרון תעקר- זו קסרי של אדום שהיתה יתד תקועה לישראל בימי יוונים, וגבר מלכות חשמונאי ונצחום.

תראטריות וקרקסאות שבאדום יעקרו, ושרי יהודה ילמדו בהם תורה.

ולאום מלאום יאמץ- זו קסרי וירושלים שכשזו יושבת זו חרבה.

הגמ' מביאה מדברי יצחק ויעקב לקב"ה בענין עשיו, ותשובת הקב"ה.

ז: אם יאמר לך אדם יגעתי ולא מצאתי או לא יגעתי ולא מצאתי אל תאמין, יגעתי ומצאתי תאמין, וכל זה בדבר תורה לחוד, אבל לאוקמי גירסא וכן במשא ומתן סייעתא מן שמיא היא.

אם ראית רשע שהשעה משחקת לו אל תתגרה בו, ולא עוד אלא שדרכיו מצליחים לו, וזוכה בדיון, ורואה בשונאיו, והא דמצינו שמותר להתגרות ברשעים (והא דכתיב אל

אין בין זב הרואה ב' ראיות לרואה שלש אלא קרבן, אבל לענין הטומאה שניהם מטמאים משכב ומושב וסופרים שבעה נקיים, הגמ' מבארת הילפותא לדינים אלו.

ח: שומרת יום כנגד יום מטמאה משכב ומושב.

אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט אלא פריעה ופרימה, אבל לענין שילוח וטומאה זה וזה שווים.

אין בין טהור מתוך הסגר לטהור מתוך החלט אלא תגלחת וציפרים.

זב אחר כיבוס בגדים אינו מטמא בהסט.

אין בין ספרים לתפילין ומזוזות אלא שהספרים נכתבים בכל לשון, ותפילין ומזוזות אינן נכתבות אלא אשורית, אבל לענין לתופרם בגידים ולטמא את הידים זה וזה שווים.

ט. כתיבת ספרים בכל לשון - מקרא שכתבו תרגום ותרגום שכתבו מקרא וכתב עברי אינו מטמא את הידיים, ורק כשכתבו אשורית על הספר ובדיו מטמא, הגמ' מעמידה במגילת אסתר, שהרי במתני' מבואר שספרים נכתבים בכל לשון, רב אשי מעמיד בשאר ספרים נביאים וכתובים וכו'.

רבי יהודה סובר שאף כשהתירו לכתוב בכל לשון לא התירו אלא יוונית ודווקא בספר תורה, ומשום מעשה דתלמי המלך שכינס ע"ב זקנים בבתים שונים בלא לומר להם לשם מה מכנסם, ואמר להם לכתוב את התורה ביוונית, ונתן הקב"ה עצה בלב כולם והסכימו לדעה אחת, הגמ' מבארת מה שינו כולם.

ט: לרשב"ג אף ספרים אין לכותבם אלא יוונית, וזהו דכתיב "יפת אלוקים ליפת וישכון באהלי שם".

אירע פסול בכה"ג ומינו אחר תחתיו - לר"מ ראשון חוזר לעבודתו ושני כל מצוות כה"ג עליו, לרבי יוסי ראשון חוזר לעבודתו ושני אינו

קיימו וקיבלו - קיימו למעלה מה שקיבלו למטה.

מתנות לאביונים ב' מתנות לב' בני אדם.

משלוח מנות ב' מתנות לאיש אחד.

ז: הגמ' מביאה כמה מקרים ששלחו אמוראים זה לזה משלוח מנות.

אביי בר אבין ורבי חנינא בר אבין היו מחליפים סעודתם.

מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי.

רבה שחטיה לרבי זירא בסעודת פורים והחיהו, לשנה אחרת לא עשו כן דלאו בכל יומא איתרחיש ניסא.

סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא יד"ח.

אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד, ור"י מתיר אף מכשירי אוכל נפש שהיה אפשר לעשותם מאתמול, לכלבים ולעכו"ם אסור להכין ביו"ט.

אין בין שבת ליוה"כ אלא שמזיד בשבת נהרג ע"י ב"ד ומזיד ביוה"כ בכרת, ומתני' כרבי נחוניא בן הקנה הסובר שאומרים קים ליה בדרבה מיניה לפטור מתשלומין אף מי שנתחייב כרת, וחלוקים עליו חבריו.

חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתם.

ח. אין בין המודר הנאה מחבירו למודר ממנו מאכל אלא דריסת הרגל, (ואסור אף שאין מקפידים, דמתני' כר"א דוויתור אסור במודר הנאה), וכלים שאין עושים בהם אוכל נפש, אבל כלי אוכל נפש אסור אף במודר ממאכל.

אין בין נדרים לנדבות אלא שנדרים חייב באחריותם ונדבות אינו חייב באחריותם, לענין בל תאחר זה וזה שווים, איזהו נדר האומר הרי עלי עולה, נדבה זה האומר הרי זו עולה.

הגמ' אומרת שנחלקו תנאים, אם קדושה ראשונה קדשה לעת"ל או לא.

י: מקום שנאמר "ויהי" פעמים לשון צער פעמים אינו לשון צער, "ויהי בימי" לעולם לשון צער.

ביום הקמת המשכן היתה שמחה לפני הקב"ה כיום שנבראו שמים וארץ.

כל כלה שהיא צנועה בבית חמיה זוכה ויוצאים ממנה מלכים ונביאים, מנלן מתמר משום שכיסתה פניה בבית חמיה לא הכירה וחשבה לזונה, ויצאו ממנה מלכים – דוד, ונביאים – ישעיהו בן אמוץ.

מקום ארון אינו מן המידה ובנס הוא עומד.

אין הקב"ה שש במפלת רשעים, ועל כן לא אמרו מלאכי השרת שירה בקריעת ים סוף, שאמר להם הקב"ה מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה, והא דכתיב כן ישיש להרע אתכם היינו ששיש אחרים עליהם.

ביאורי פסוקים השייכים להמן ושת **מרדכי ואסתר**

וקמתי עליהם וכו' והכרתי לבבל שם ושאר נין ונכד נאום ד' – היינו שיכרית מבבל כתב ולשון מלכות וושת.

תחת הנעצוץ יעלה ברוש – מרדכי תחת המן, ותחת הסרפד יעלה הדס – אסתר תחת ושת, והיה לד' לשם – מקרא מגילה, לאות עולם לא יכרת – ימי פורים.

לאדם שטוב לפניו נתן חכמה ודעת ושמחה – מרדכי, ולחוטא נתן ענין לאסוף ולכנוס – המן, לתת לטוב לפני האלוקים – מרדכי ואסתר שקיבלו את ביתו.

ושמתי כסאי בעילם והאבדתי משם מלך ושרים – ושת והמן ובניו.

י"א. כי עבדים אנחנו ובעבדותינו לא עזבנו וכו' – בזמן המן.

הרכבת אנוש לראשנו, באנו באש – בימי נבוכדנצר, ובמים – בימי פרעה, ותוציאנו לרווחה – בימי המן.

לא כה"ג משום איבה, ולא כהן הדיוט דמעלין בקודש ואין מורידין.

אין בין כהן משוח בשמן המשחה למרובה בגדים אלא פר הבא על כל המצוות אם הורה התר בדבר שזונו כרת ועשה כהוראתו, אבל לענין פר יוה"כ ועשירית האיפה זה וזה שווים, וקאי כרבי יוסי אבל לר"מ אף מרובה בגדים מביא פר הבא על כל המצוות.

אין בין כהן משמש לכהן שעבר אלא פר יוה"כ שאין מביאים שניים ועשירית האיפה שבכל יום, וקאי כר"מ דלרבי יוסי אינו ככה"ג אף לשאר דברים.

אין בין במה גדולה לבמה קטנה אלא פסחים ושאר חובות שקבוע להם זמן, חובות שאין קבוע להם זמן אינם קרבים אף בבמה גדולה, דכל שאינו נידר ונידב אינו קרב בבמה.

אין בין שילה לירושלים אלא שבשילה אוכלים קדשים קלים ומעשר שני בכל הרואה, ובירושלים רק לפני מן החומה, קדושת שילה יש אחריה התר וקדושת ירושלים אין אחריה התר, קדשי קדשים נאכלים בשניהם לפני מן הקלעים.

י: אמר רב יצחק שמעתי **בית חוניו** שבנה חוניו בן שמעון הצדיק במצרים לשם שמים וי"א לשם ע"ז מקריבים בו בזמן הזה, וקסבר לאו בית ע"ז הוא, וקסבר קדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא לעת"ל, והדר ביה.

משבאו לירושלים נאסרו הבמות ולא היה להם עוד התר.

כשהיו בונים בהיכל בימי מורש עושים קלעים להיכל וקלעים לעזרה, אלא שבהיכל היו בונים מבחוץ כדי שלא יכנסו הבונים להיכל, ובעזרה היו בונים מבפנים.

אמר רבי יהושע שמעתי שמקריבים אע"פ שאין בית, ואוכלים קדשי קדשים אע"פ שאין קלעים, וקדשים קלים אע"פ שאין חומה, מפני שקדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעת"ל.

סנחריב מלך בכל העולם אבל לא מלך על ירושלים.

דריוש היו שבע ארצות שלא מלך עליהם.

כורש אמר שד' נתן לו את כל ממלכות הארץ אבל זה לא היה נכון.

שנות גלות בבל

כשבת המלך אחשוורוש- שנת ישיב בדעתו וחשב שהוא יודע לחשב את שכבר עברו שבעים שנות גלות ישראל ולא נגאלו (מ"ה נבוכדנצאר, כ"ג אויל מרודך, וב' שלו) והוציא כלי המקדש והשתמש בהם במשתה.

גלו בז' בח' ב"ח ובי"ט, גלות יהויכין היתה בשנה שמינית למלכות נבוכדנצאר שהיא ז' לכיבוש יהויקים, וגלות צדקיהו היתה בשנת י"ט למלכות נבוכדנצאר שהיא י"ח לכיבוש יהויקים.

אויל מרודך מלך בשנת ל"ז לגלות יהויכין נמצא נבוכדנצאר מלך מ"ה שנה שהרי מלך ח' שנים לפני גלות יהויכין.

אחשוורוש עשה חשבון אחר, שלא מנה ממלכות בבל אלא מגלות בבל, וספר ח' שנים נוספות אחרי אחשוורוש א' בלשצר ה' דריוש המדי וכורש וב' שלו.

והחשבון האמיתי הוא מחורבן ירושלים שחרב י"א שנה אחרי גלות יכניה, ואף שחסרה שנה היו בשנות המלכים שנים מקוטעות וא"כ ירדה שנה אחת.

י"ב. וגם דניאל טעה בחשבון ע' השנים.

הא דכתיב כי לפי מלאת לבבל ע' שנה אפקוד אתכם היינו פקידה בעלמא.

המשך ביאור פסוקים מהמגילה

חיל פרס ומדי, מלכי מדי ופרס- שסיכמו ביניהם שמלך מאחד ואיפרכי מהשניה.

יקר תפארת גדולתו- שלבש בגדי כהונה. ובמלאות הימים האלה- י"א שהיה פקח שקירב הרחוקים בתחילה, וי"א שהיה טיפש שהיה לו לקרב הקרובים בתחילה.

זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל ראו וכו'- בימי מרדכי ואסתר.

ארי נוהם- נבוכדנצאר הרשע, דוב שוקק- אחשוורוש, ולרב יוסף אלו פרסיים, מושל רשע- המן, על עם דל- ישראל הדלים מן המצוות.

בעצלתיים ימך המקרה וכו'- בגלל עצלות ישראל שלא עסקו בתורה נעשה שונאו של הקב"ה מן כמי שאינו יכול להושיע.

ברבות צדיקים ישמח העם- מרדכי ואסתר, ובמשול רשע יאנח עם- המן.

הגמ' מבארת הפסוק לא מאסתים ולא געלתים.

ביאור פסוקים ממגילת אסתר

אחשוורוש- אחיו ובן גילו של ראש והוא נבוכדנצאר, שהוא הרג והחריב, והוא ביקש להרוג ולהחריב, וי"א שהושחרו פני ישראל בימיו כשולי קדירה, וי"א שכל שזוכרו אומר אח ארי לראשו, וי"א שנעשו הכל רשים בימיו.

הוא אחשוורוש- הוא ברשעו מתחילתו ועד סופו, וכן עשיו ודתן ואבירם ואחז, ואילו אברהם אהרון ומשה בצדקם מתחילה ועד סוף, דוד הוא הקטן- שהקטין עצמו בקטנותו ואף במלכותו אצל מי שגדול ממנו בחכמה.

המולך- מעצמו, י"א לשבח שלא היה ראוי כמותו, וי"א לגנאי שלא היה ראוי ומלך ע"י ממונו.

מהודו ועד כוש- י"א שהיו קרובים וכשם שמלך עליהם מלך על כל העולם, וי"א שהיו בסוף העולם, וכן תפסח ועזה.

שבע ועשרים ומאה מדינה- בתחילה מלך על שבע ואח"כ על עשרים ולבסוף על מאה.

שלשה מלכו בכיפה תחת כל כיפת הרקיע אחאב אחשוורוש ונבוכדנצאר.

י"א: שלמה מלך על העליונים והתחתונים, י"א שהיה מלך ואח"כ הדיוט, וי"א מלך הדיוט ומלך.

ופחדו לענות לו ואמרו לו שחכמתם נסתלקה מאז הגלות, ושאל את הקרובים אליו, וקפץ המן ההדיוט בראשו.

כשרנא שתר וכו' - על שום הקרבנות נאמר, שאמרו מלאכי השרת לקב"ה כלום הקריבו לפניך קרבנות ועל כן עשה נקמה בושתי ותבוא אסתר במקומה.

אלמלא אגרות הראשונות לא היה נשאר משונאיהם של ישראל שריד ופליט, שכתב להיות כל איש שורר בביתו, ואמרו הרי אף הגרדן שורר בביתו.

דוד ביקש בחכמה נערה אחת וכולם רצו לתת לו, אחשוורוש ביקש להביא את כולם בשביל אחת והתחבאו ממנו.

בן יאיר בן שמעי בן קיש - לשונות תפילה.

י"ג. מרדכי היה אביו מבנימין ואמו מיהודה, וי"א שיהודה אמרו שהם גרמו ללידתו ע"י שלא הרג דוד את שמעי, ובנימין אמרו שהוא מהם, וכנסת ישראל אמרה ששאלו גרם ללידתו ע"י שלא הרג את אגג, וי"א שהיה מבנימין, ונקרא יהודי על שם שכפר בע"ז.

ואשתו היהודיה ילדה את ירד וכו' - יהודיה זו בתיה, ושאר כל השמות בפסוק זה הם של משה רבינו, ומרד זה כלב שמרד בעצת מרגלים.

אשר הגלה מירושלים - שגלה מעצמו.

אסתר - כך שמה, ונקראת הדסה על שם הצדיקים שנקראים הדסים, וי"א הדסה שמה ונקראת אסתר שהיתה מסתרת דבריה, וי"א שהיה קורים אותה אסתר ע"ש איסתהר יפה כלבנה, וי"א לפי שלא היתה קצרה או ארוכה אלא בינונית כהדס, וי"א שהיתה ירקוקת, וחוט של חסד משוך עליה, כשעיברתה אמה מת אביה, ילדתה מתה אמה, ולקחה מרדכי לו לאשה.

היתה מונה עם שבע הנערות את ימי השבוע. וישנה - שהאכילה מאכל יהודי, וי"א כתלי חזיר, וי"א זרעונים.

שמן המור - שמן זית שלא הביא שלישי, שמשיר את השיער ומעדן את הבשר.

מפני מה נתחייבו שונאיהם של ישראל כליה - אם מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע א"כ רק שבשושן יהרגו, אלא לפי שנשתחוו לצלם, וכיון שהם לא עשו אלא לפני מיראה אף הקב"ה לא עשה עמהם אלא לפנים.

בחצר גינת ביתן - כל אחד במקומו הראוי, וי"א שלא היה מקום בחצר ובגינה אלא בביתן.

חור - חרי חרי מעשה מחט, וי"א מילת לבנה.

כרפס - כרים של פסים.

מטות זהב וכסף - כל אחד כראוי לו, וי"א של כסף ורגליהם זהב.

בהט ושש - אבנים שבאים בטורח בדמים יקרים.

דר וסוחרת - דרי דרי שורות סביב, וי"א אבן טובה המאירה כצהרים, וי"א שקרא דרוור מהמס לכל בעלי סחורה.

וכלים מכלים שונים - יצאה בת קול ואמרה ראשונים בלשצר וחבורתו כלו מפני כלים ואתם שונים בהם.

ויין מלכות רב - כל אחד קיבל יין שגדול ממנו בשנים.

והשתיה כדת - כדת של תורה במזבח שאכילה מרובה משתיה.

אין אונס - כל אחד מיין מדינתו.

כרצון איש ואיש - מרדכי והמן שהיו שרי המשקים בסעודה.

משתה נשים בית המלכות - שניהם לדבר עבירה נתכוונו.

י"ד: ביום השביעי כטוב לב המלך ביין - שבת היתה שישראל מתוך אכילתם פותחים בד"ת, והם התחילו לומר מדיות נאות וכו', אמר אחשוורוש שלי כשדית וציווה להביאה ערומה, ונענשה מידה כנגד מידה על שהביאה בנות ישראל ערומות ועשתה בהם מלאכה בשבת, וושתי אף שהיתה רשעה לא רצתה לבוא משום שפרחה בה צרעת, וי"א זנב, וכעס המלך משום ששלחה לאמר לו שאביה לא היה משתכר אפי' היה שותה הרבה ואילו הוא משתכר מיד, ושלח לשאול לחכמי ישראל היודעים בעיבור החודש מה לעשות לושת, וי

הגמ' מספרת איך שכנע המן את אחשוורוש להרוג את היהודים.

גלוי לפני הקב"ה שעתידי המן לשקול שקלים כדי להרוג את ישראל, לפיכך הקדים שקליהם לאחד באדר לפני שקליו.

י"ד. משל דהמן ואחשוורוש לבעל תל ובעל חריץ.

גדולה הסרת טבעת יותר ממ"ח נביאים וז' נביאות שנתנבאו לישראל, שכולם לא החזירום למוטב, ואילו הסרת טבעת החזירום למוטב.

תקנת קריאת המגילה, ולמה אין אומרים הלל- נביאים הללו לא פיחתו ולא הותירו על מה שכתוב בתורה חוץ ממקרא מגילה, ודרשו ומה מעבדות לחרות אומרים שירה ממות לחיים לא כ"ש, והא דאין אומרים הלל, לריב"ק משום שאין אומרים הלל על נס שבח"ל, (וכל זה משנכנסו לארץ, אבל על נס שקודם לכן אומרים שירה אף על נס שבח"ל), לרב נחמן קריאת המגילה זו היא הלילא, לרבא הטעם משום דאכתי עבדי אחשוורוש אנו, וסבורים רבא ורב נחמן שאומרים שירה על נס שבח"ל אם היה הנס אחר שגלו.

הרבה נביאים ונביאות נתנבאו לישראל כפלים כיוצאי מצרים, ולא נכתבה אלא נבואה שנצרכה לדורות.

ויהי איש אחד מן הרמתים צופים- אחד ממאתים נביאים, וי"מ הבא משתי רמות שצופות זו על זו, וי"מ הבא מבני קורח שהעומדים ברומו של עולם שנתבצר להם מקום בגיהנום.

ז' נביאות- שרה מרים דבורה חנה אביגיל חולדה ואסתר, הגמ' מבארת מנלן שז' אלו היו נביאות.

מרים היתה מתנבאה עתידה אימי שתלד בן וכו'.

דבורה ישבה תחת תומר משום יחוד, וי"מ מה תמר אין לו אלא לב אחד שאין שרף אלא בגזעו, אף

בערב היא באה- שלא היה משמש מיטתו ביום.

נושאת חן בעיני כל רואה- כל אחד נדמית לו כאומתו.

ותלקח אסתר בחודש העשירי- חודש שבו נהנה גוף מן הגוף.

ויאהב המלך וכו'- שטעם בה טעם בתולה וטעם בעולה.

עשה משתה והניח המס ושלח מתנות ולא גילתה לו עמה ומולדתה, וקבץ בתולות שנית כדי שתקנא ותגלה לו ולא גילתה.

י"א: בשכר צניעות שהיתה ברחל יצא ממנה שאול, שאמרה ליעקב שאביה ישקר (אמר לה אחיו אני ברמאות דכתיב עם עקש תתפל), ויתן את לאה ומסר לה סימנים, ובלילה חששה שאחותה תתבייש ומסרה לה את הסימנים.

בשכר צניעות שהיתה בשאול שלא סיפר לדודו על המלוכה יצאה ממנו אסתר.

כשהקב"ה פוסק גדולה לאדם פוסק לבניו עד סוף כל הדורות, ואם הגיס דעתו הקב"ה משפילו.

היתה אסתר מראה דם לחכמים, והיתה עומדת מחיקו של אחשוורוש וטובלת מחמת נקיות ויושבת בחיקו של מרדכי.

הקב"ה סיבב ששר המשקים והאופים יאסרו כדי לגרום לשחרר את יוסף, ולבגתן ותרש לרצות להרוג את אחשוורוש כדי לעשות נס למרדכי.

הגמ' מספרת המעשה בבגתן ותרש.

אחר הדברים האלה- אחר שהקדים הקב"ה רפואה למכה, אבל אצל אומות העולם הקב"ה מכה ואח"כ בורא רפואה.

בתחילה רצה המן להרוג את מרדכי, ואח"כ את החכמים, ואח"כ את כל ישראל.

כשיצא הפור בחודש אדר שמח מפני שמת בו משה, ולא ידע שגם נולד בו.

ומכירה, וכן יעל בקולה, אביגיל בזכירתה, בת שאול בראיתה.

המשך ביאורי פסוקים מהמגילה

ומרדכי ידע- לרב שגבה המן מאחשוורוש, ולשמואל שגבר המלך התחתון על העליון.

ותתחלהל- שפירסה נדה, וי"א שהוצרכה לנקביה.

התך- זה דניאל שחתכוהו מגדולתו, וי"א שכל דברי המלכות נחתכים על פיו.

מה זה ועל מה זה- שמא עברו על התורה שכתובה משני עברי הלוחות.

ויגידו למרדכי את דברי אסתר- מכאן שאין משיבין על הקלקלה.

אשר לא כדת- עד עכשיו באונס ועכשיו ברצון, וכאשר אבדתי מבית אבא אבדתי ממך.

ויעבור מרדכי- שגזר צום ביו"ט ראשון של פסח, וי"א שעבר שלולית.

ותלבש אסתר מלכות- רוח הקודש.

לעולם אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך (דוד וארונה, דניאל ודריוש), ואל תהיה קללת הדיוט קלה בעיניך, (שרה ואבימלך).

אדם נותן קדירה ואח"כ שופת מים, והקב"ה שופת מים ואח"כ נותן קדירה.

כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם.

צדיק אבד לדורו אבד, אבל לא לעצמו.

ט"ו: וכל זה איננו שווה לי- כיון שנמכר המן למרדכי לעבד, וכל גנזיו היו חקוקים על ליבו והיה מצביע עליהם ואומר וכל זה איננו שווה לי.

ביום ההוא יהיה ד' צבאות וכו'- עתיד הקב"ה להיות עטרה בראש כל צדיק וצדיק, לעושים צביונו ולמצפים תפארתו, ולמי שמשים עצמו כשיריים, ולדן את יצרו, ולדן דין אמת לאמיתו, ולמתגבר על יצרו, ולנושאים ונותנים במלחמתה של תורה, ולמשכימים ומעריבים

ישראל שבאותו הדור לא היה להם אלא לב אחד לאביהם שבשמים.

דוד ושלמה שנמשחו בקרן נמשכה מלכותם, שאול ויהוא שנמשחו בפך לא נמשכה מלכותם.

כי אין בלתך- אין לבלותך, מידת בשר ודם מעשה ידיו מבליים אותו, והקב"ה מבלה מעשיו.

אין צור כאלוקינו- צייר, שצר צורה ומטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעיים.

י"ד: הגמ' מביאה את המעשה בדוד שרצה להרוג את נבל כמווד במלכות, ודברי אביגיל לדוד שלא יהרגנו, ומ"מ ביקשה שישאנה אם ימות.

חולדה התנבאה במקום ירמיה משום שהיתה קרובתו, ויאשיה שלח לשאול אותה דווקא כי נשים רחמניות הן, ולריו"ח ירמיה לא היה שם כי הלך להחזיר את עשרת השבטים, ומלך יאשיהו בן אמון גם עליהם.

לא יאה יהירותא לנשי, שהרי דבורה וחולדה ששמותם מאוסות, ושלחה דבורה שברק יבוא אליה וחולדה לא קראה ליאשיהו מלך.

חולדה היתה מצאצאי יהושע, והיתה גם מצאצאי רחב הזונה, שנתגירה רחב ונשאה יהושע, (ויצאו ממנה ח' נביאים ומהם כהנים).

ט"ו: כל מקום שמוזכר הנביא עם שם אביו, גם אביו היה נביא, וכשהוזכר הנביא ולא הוזכרה עירו מירושלים הוא.

כשמזכירים מעשה טוב עם שם האב בידוע שהוא צדיק בן צדיק, ובמעשה רע בידוע שהוא רשע בן רשע.

מלאכי זה מרדכי (נדחה), וי"א עזרא, וי"א כך שמו.

ד' נשים יפיפיות היו בעולם, שרה רחב אביגיל ואסתר, ולמ"ד אסתר ירקרוקת היתה מפיק אסתר ומעייל ושותי, רחב בשמה המזכיר שמה נגזר לזנות, והאומר רחב רחב רואה קרי אם יודעה

ט"ז. העץ אשר הכין לו- לעצמו הכין.

הרכבת מרדכי על הסוס- ועשה כן למרדכי, שאל המן איזה מרדכי, ענה אחשוורוש מרדכי היהודי, אמר המן שיש הרבה, ענה אחשוורוש היושב בשער המלך, אמר המן שאפשר לתת לו כפר או נהר ליטול מכס אמר אחשוורוש שיתן לו גם את זה וגם ירכיבהו על הסוס, וזהו אל תפל דבר וכו', בא המן למרדכי והיה מרדכי עוסק עם החכמים בהלכות קמיצה, אמר מרדכי לחכמים שנראה שהמן בא להורגו ושיתחבאו, התחבאו החכמים ומרדכי התפלל, ישב המן והמתין עד שסיים, וכששמע שהם עוסקים בקמיצה אמר להם שקמיצה שלהם דוחה עשרת אלפים ככר כסף שלו, אמר לו מרדכי שכל הכסף שלו שהרי המן הוא עבדו, אמר לו המן שיבוא לרכב על הסוס, אמר מרדכי שהוא צריך קודם לרחוץ ולהסתפר כראוי לבגדי המלך, שלחה אסתר שיסגרו את כל המרחצאות ומקומות התספורת והוכרח המן לעשות זאת למרדכי בעצמו, נאנח המן, אמר לו מרדכי הרי היית ספר של כפר קרצום (כ"ב שנה), מרדכי לא הצליח לעלות על הסוס מפני חולשת התענית והתכופף המן ועלה עליו מרדכי, בעט בו מרדכי בעלייתו, כשעבר המן מתחת ביתו חשבה בתו שאביה על הסוס ומרדכי מוליכו ושפכה עליו כלי של בית הכסא, וכשראתה שזה אביה נפלה ומתה, שב מרדכי לשקו ולתעניתו, והמן היה אבל על בתו וחפוי ראש מהבזיון, סיפר המן לאוהביו שנקראים גם חכמיו כי באומות העולם כל האומר דבר חכמה נקרא חכם, ואמרו לו שאם מרדכי משבט יהודה או בנימין או אפרים או מנשה לא יוכל לו, כי נפול תפול- אומה זו כשיורדים יורדים עד עפר וכשעולים עולים עד הכוכבים.

סעודת אסתר ואחשוורוש עם המן- הביאו סריסי המלך את המן בבהלה, אמרה אסתר לאחשוורוש שלא אכפת להמן בצער המלך שגרם להריגתו ושתי וכעת רוצה לגרום להריגתה, בתחילה דיבר המלך עם אסתר ע"י מתורגמן וכששמע שהיא מבית שאול דיבר

בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, אבל אומות העולם לא, ורשעים נדונים בגיהנום.

כשהגיעה אסתר לבית הצלמים נסתלקה ממנה שכניה, אמרה אלי אלי למה עזבתני וכו', וכשראה אותה אחשוורוש הגביהו מלאכי השרת את צווארה ומשכו עליה חוט של חסד ומתחו את השרביט שהיה ב' אמות לי"ב וי"א לט"ז וי"א לכ"ד וי"א לשישים כאמתה של בת פרעה, וי"א מאתיים.

עד חצי המלכות- ולא דבר החוצץ למלכות שזה בית המקדש.

למה אסתר זימנה את המן- לר"א כדי להכשילו, לרבי יהושע משום אם רעב שונאך האכילהו לחם, לר"מ כדי שלא יטול עצה וימרוד, לר"י כדי שלא יכירו בה שהיא יהודית, לרבי נחמיה כדי שלא יאמרו ישראל אחות לנו בבית המלך ויסיחו דעתם מן הרחמים, לרבי יוסי כדי שיהיה מצוי לה בכל עת אולי תוכל להכשילו, לר"ש בן מנסיא כדי שירגיש המקום ויעשה נס, לר"ב"ק כדי שיראה שהיא מסבירה להמן פנים ויהרוג את שניהם ותתבטל הגזירה, לר"ג כדי שיוכל להורגו מיד ולא יחזור בו, ולר"א המודעי כדי שיקנאו בו המלך והשרים, לרבה מפני שלפני שבר גאון, לאביי ורבא מפני שע"י משתה באה פורענות לרשעים, ואמר אליהו הנביא שכל הטעמים נכונים.

רוב בניו- שלושים, י' מתו י' נתלו וי' מחזרים על הפתחים, וי"א ששבעים מחזרים על הפתחים, וי"א שהיו לו מאתים ושמונה בנים כמנין "ורב" בניו.

קריאת ספר הזכרונות- נדדה שנת המלך- מלכו של עולם, י"א שהעליונים נדדו את שנתו, וי"א המלך אחשוורוש, שפחד שמתכננים להורגו, וחשב שאולי יש מי שלא החזיר לו טובה ולכן הביא את ספר הזכרונות, ונקראו הדברים מאליהם, והיה שמשו מוחק וגבריאיל כותב, ודורשים ק"ו ומה כתב שלמטה לטובת ישראל אינו נמחק כ"ש כתב שלמעלה, מה שענו לאחשוורוש שלא נעשה למרדכי דבר לא היה מאהבת מרדכי אלא משנאת המן.

אמר עם הספר- יאמר בפה מה שכתוב בספר
שיקראו המגילה מתוך הכתב.

דברי שלום ואמת- שצריכה שרטוט כתורה.

דברי הצומות וזעקתם ומאמר אסתר, שניהם,
קיימו ימי הפורים.

ורצוי לרוב אחיו- מלמד שפרשו ממנו מקצת
סנהדרין.

גדול תלמוד תורה יותר מהצלת נפשות, ומבנין
בית המקדש, ומכבוד אב ואם.

י"ז: שנות יעקב- הגמ' מחשבת את שנותיו
של יעקב, ואומרת שיוצא שהיו עוד י"ד שנה
שהיה מוטמן בבית שם ועבר, ולא נענש
עליהם משום מניעת כבוד אב דגדול ת"ת
מכבוד אב, ועל שנותיו אצל לבן ובדרך (י"ח
חודש בסוכות ובבית אל ו' חודשים שהקריב
זבחים) נענש שלא ראה את יוסף כ"ב שנה,
שהרי יעקב נתברך בגיל ס"ג, ואז מת ישמעאל,
(שקידש ישמעאל את מחלת בתו לעשיו, ומת
והשיאה נביות אחיה), י"ד שנה היה בבית שם
ועבר, נמצא כשעמד על הבאר בן ע"ז, (ואחר
שנתיים מת עבר), ואחר י"ד שנה אצל לבן
כשהיה בן צ"א נולד יוסף, וכשהיה יוסף בן ל'
עמד לפני פרעה, ועוד ז' שנים שובע וב' רעב,
ואז אמר יעקב שהוא בן ק"ל, ואם לא נוסף
י"ד שנה אצל שם ועבר יוצא שהוא בן קט"ז.

הקורא למפרע:

הקורא למפרע לא יצא, בין מגילה ובין הלל
וקריאת שמע ותפילה, הגמ' מבארת מנלן
שבאלו לא יצא בקורא למפרע.

י"ז: מחלוקת רבי ורבנן בענין קריאת
קריאת שמע- לרבי אין קוראים ק"ש אלא
בלשון שנכתבה לשון הקודש, לרבנן אפשר
לקרוא ק"ש בכל לשון דכתיב "שמע" בכל
לשון שאתה שומע, ולרבי ההוא מיבעי ליה
שצריך שישמיע לאזניו, ולרבנן הקורא את

עמה בעצמו, כשאמרה אסתר איש צר ואויב
הצביעה על אחשוורוש ובא מלאך וסטר ידה,
המלך קם בחימה, ואף שב בחימה כי מלאכי
השרת שנדמו כאנשים עקרו אילנות בגינתו
ואמרו שהמן שלח אותם, כשחזר ראה את המן
נופל על המיטה שהפילו מלאך, אמר אוי לי
מביתי אוי לי מבחוץ, חרבונה היה עם המן
בעיצה, וכשראה שלא הצליח אמר למלך
לתלות את המן, וחמת המלך שככה- פעמיים,
מלכו של עולם ואחשוורוש, וי"א כעסו על המן
שרצה להרוג את אסתר וכעסו על ושת'.

ט"ז: יוסף ואחיו- ולבנימין נתן שלש מאות
כסף וחמש חליפות שמלות- אע"פ שע"י
נתנה ליוסף יותר מהאחים נסתבבה ירידתם
למצרים, עשה כך לרמוז שיצא ממנו מרדכי
שיצא מלפני המלך בה' לבושי מלכות, ויפול
על צווארי בנימין- שבכה על חורבן בתי
המקדש שיהיו בחלק בנימין, ובנימין בכה על
משכן שילה שיהיה בחלק יוסף, אמר להם
יוסף כשם שאין לי כעס על בנימין שהרי לא
נשתתף במכירתו כך אין לי כעס עליכם, ופי
כליבי, שלח יוסף לאביו יין שדעת זקנים נוחה
הימנו, (תעלא בעידנא סגיד ליה הולך על
השתחוות יעקב ליוסף, ולא על השתחוות
האחים), וינחם אותם שאמר להם דברים
המתקבלים על הלב שאם י' נרות לא הצליח
לכבות אחד כ"ש שאחד לא יכבה עשרה.

ביאורי פסוקים מהמגילה - סיום

ליהודים היתה אורה- תורה, שמחה- יו"ט,
ששון- מילה, ויקר- תפילין.

את שמות עשרת בני המן עד המילה עשרת
צריך לאמר בנשימה אחת, שכולם מתו יחד,
ויש להאריך את הו' של ויזתא כמו משוט,
שכולם נתלו בזקיפה אחת.

כל השירות נכתבות אריח ע"ג לבינה ולבינה
ע"ג אריח חוץ משירה זו, ושל מלכי כנען אריח
ע"ג אריח ולבינה ע"ג לבינה, לומר שלא תהיה
להם תקומה.

ויאמר המלך לאסתר- שבא מלאך וסטר על
פיו מפני שהתחיל לדבר בכעס.

ופרסומי ניסא אע"פ שלא מבין ששואלים ומסבירים להם.

חלוגולוגיות- פרפחינא, סלסלה ותרומומך- כמו מסלסל בשעריו חיפוש והיפוך במטמוניות של תורה, וטאטאטיה במטאטא השמד- כמו כבוד הבית, השלך על ד' יהבך- מלשון משא.

י"ח: קראה סירוגין והיינו שקרא חלק חלק ולא הכל ביחד, יצא, לרב מונא אם שהה כדי לגמור את כולה לא יצא, והיינו כדי לגמור את כולה מתחילה, דאם מהיכן שהפסיק א"כ נתת דבריך לשיעורין, הגמ' מביאה מחלוקת אם הלכה כרב מונא.

שמואל חושש לדעת יחיד, כמו שמצינו שחשש לדעת ריב"ב ששומרת יבם שקידש אחיו את אחותה, לא יבעול עד שאחיו ייבם או יחלוץ.

השמיט הסופר אותיות או פסוקים וקראם על פה, אם חסר מקצתה יצא.

השמיט הסופר פסוק אחד לא ימשיך לקרוא וישלים את החסר אח"כ, וכן מי שנכנס באמצע הקריאה לא ישמע חציה וישלים אח"כ, אלא יקראנה כסדרה.

קראה מתנמנם והיינו נים ולא נים תיר ולא תיר דקרו ליה ועני ולא ידע לאהדורי סברא וכי מדכרו ליה מידכר.

היה כותבה דורשה ומגיהה אם כוון ליבו יצא ואם לאו לא יצא, והיינו אם היתה מגילה שלימה לפניו וקרא ממנה כל פסוק וכתב, אבל אם קרא ממה שכתב לא יצא שהרי צריך שתהיה כתובה כולה.

לרבה בר בר חנה **כתיבת המגילה צריך שתהיה מתוך הכתב**, ור"מ הלך לעבר שנה בעסיא ולא היה שם מגילה, וכתבה מליבו וקראה, משום שר"מ ד"ת היו מיושרים אצלו, והיה זה שעת הדחק, **תפילין ומזוזות** נכתבות אפי' שלא מן הכתב כיון ששגורות בפי הכל.

שמע ולא השמיע לאזניו יצא, ולתרוויהו הקורא למפרע לא יצא, הגמ' מבארת שרבי ורבנן שניהם יכולים לסבור שכל התורה בכל לשון נאמרה, וכן יכולים לסבור שבלשון הקודש נאמרה.

תקנת התפילה- מאה זקנים ובהם נביאים תיקנו י"ח ברכות על הסדר, ושכחום וחזר וסידרם שמועון הפקולי, הגמ' מבארת מנין שאומרים אבות, גבורות, וקדושות, ואח"כ בינה, תשובה, סליחה, גאולה, רפואה, ברכת השנים, קיבוץ גלויות, השיבה שופטנו, כילוי הפושעים, רוממות קרן הצדיקים וגירי הצדק, בנין ירושלים, צמח דוד, תפילה, עבודה, תודה, ברכת כהנים, שים שלום.

י"ח. אסור לספר בשבחו של הקב"ה יותר מהברכות שסדרו בתפילה, דכתיב "מי ימלל גבורות ד' ישמיע כל תהילתו" למי נאה למלל גבורות ד' למי שיכול להשמיע כל תהילתו, והמספר בשבחו של הקב"ה יותר מדאי נעקר מן העולם.

הקורא את המגילה על פה לא יצא, הגמ' מבארת מנלן.

קראה תרגום אע"פ שהיא כתובה תרגום ולא קראה על פה לא יצא.

קראה בכל לשון לא יצא, אבל קורין אותה ללועזות בלעז שלהם, והיינו גיפטיית לגיפטים עברית לעברים וכו', ודווקא כשכתובה בלשון לעז, דאם כתובה אשורית וקראה בלעז יווני הרי קראה על פה ולא יצא, לרב ושמואל אם קראה ביוונית יצא גם לא ביוונים, דס"ל (לעיל ח') כרשב"ג שהתירו לכתוב ספרים ביוונית.

ויקרא לו אל אלוהי ישראל- הקב"ה קרא ליעקב כך.

הלועז ששמע אשורית יצא- ואע"פ שלא הבין, שהרי אף נשים ועמי הארץ לא מבינים, וגם אנחנו לא מבינים פירוש "האחשתרנים בני הרמכים", ומבואר שהמצוה היא קריאה

אלמלא נשתייר במערה שעמדו משה ואלהיו
 כמלוא נקב מחט סידקית לא היו יכולים
 לעמוד מפני האורה.

הראה הקב"ה למשה דקדוקי תורה דקדוקי
 סופרים, ומה שהסופרים עתידים לחדש והיינו
 מקרא מגילה.

**הכל כשרים לקרות את המגילה חוץ מחרש
 שוטה וקטן, ר"י מכשיר בקטן- הגמ'
 מבארת את המשנה בב' אופנים, א' מתני' כרבי
 יוסי הסובר שהקורא את שמע ולא השמיע
 לאזנו לא יצא, וכוונת המשנה לפסול חש"ו אף
 בדיעבד, ב' מתני' כר"י ומתני' חסורי מחסרה
 והכי קתני, הכל כשרים וכו' בד"א בקטן שלא
 הגיע לחינוך אבל קטן שהגיע לחינוך כשר אפי'
 לכתחילה, שרבי יהודה מכשיר בקטן.**

תני ר"י בריה דר"ש בן פזי **חרש המדבר ואינו
 שומע תורם לכתחילה**, ומאי דך תנא לא יברך
 אדם ברכת המזון בליבו ואם בירך יצא, הגמ'
 דנה שאם דברי ר"י נאמרו להתיר לכתחילה מי
 שנה את הברייתא השניה, ואם רק בדיעבד מי
 שנה את הברייתא הראשונה, שהרי רבי יוסי
 פוסל אף בדיעבד.

ב. הגמ' מתרצת שר"י סובר שכשר אפי'
 לכתחילה, ובשם רבו אמרו שלכתחילה לא, או
 דר"מ הוא התנא השלישי המכשיר רק
 בדיעבד.

אמר ר"י קטן הייתי וקריתיה למעלה מר"ט
 וזקנים בלוד, אמרו לו אין מביאים ראייה מן
 הקטן, ולרבי שהעיד שקרא בקטנותו אצל ר"י
 אמרו אין מביאים ראייה מן הקטן, ועוד אין
 מביאים ראייה מן המתיר.

חייב אדם לקרות המגילה בלילה ולחזור
 ולשנותה ביום.

קריאת המגילה של יום, מילה, טבילה של ז'
 וטמא מת בשביעי, הזאה, וטבילת שומרת יום כנגד
 יום- לא יעשו אלא אחר הנץ החמה, ואם עשו
 משעלה עמוד השחר כשר, הגמ' מבארת מנלן

לרבי ירמיה תפילין ומזוזות א"צ **שרטוט**,
 והלכתא תפילין א"צ שרטוט מזוזות צריכות
 שרטוט.

י"ט. היתה כתובה בסם- סמא, סקרא-
 סקרתא, קומוס- קומא, קנקנתום- חרתא
 דאושכפי, דיפתרא- דמליח וקמיח ולא עפיץ,
 נייר- מחקא, לא יצא עד שתהיה **כתובה
 אשורית על הספר ובדיו.**

**בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר- אם
 עתיד לחזור בליל י"ד בבן עיר, ובן כרך בליל ט"ו קורא
 כמקומו, ואם אינו עתיד לחזור קורא עם בני
 המקום שנמצא בו.**

בן כפר שהלך לעיר אע"פ שעתיד לחזור
 קורא עם בני המקום שנמצא בו, מפני שלא
 הקלו עליו להקדים ליום הכניסה אלא כשהוא
 בעירו.

**מהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא בה
 יד"ח-** לר"מ צריך לקרוא כולה, לר"י מ"איש
 יהודי", לרבי יוסי מ"אחר הדברים האלה",
 ובברייתא מביא שיטת רשב"י שצריך לקרוא
 מ"בלילה ההוא", י"א שנחלקו בפירוש
 "ותכתוב אסתר המלכה ומרדכי היהודי את כל
תוקף", וי"א שנחלקו בפירוש "ומה ראו על
 ככה ומה הגיע אליהם", להלכה צריך לקרות
 כולה, ואף למ"ד מ"איש יהודי" צריכה שתהא
 כתובה כולה.

מגילה נקראת ספר שאם תפרה בחוטי פשתן
 פסולה, ונקראת אגרת שאם הטיל בה ג' חוטי
 גידים כשרה, ומ"מ צריך שיהו משולשים שיחלק
 המגילה לג' חלקים שווים.

**הקורא במגילה הכתובה בין שאר הכתובים
 לא יצא, ודווקא כשקורא בציבור, ואם אם יש
 הכר ע"י שיש רווח נוסף בינה לשאר הכתובים
 כשרה.**

י"ט: שויר התפר שמשירים בתפירת הס"ת למעלה
 ולמטה י"א שזה הלכה למשה מסיני, וי"א שלא
 אמרו חכמים אלא שלא יקרע.

כ"א: קריאה בשניים - אפשר לקרוא את המגילה בשניים, דכיון דחביבה יהבי דעתייהו ושמעי, אבל תורה אין לקרוא בשניים, אלא אחד קורא ואחד מתרגם, ובנביא אחד קורא ושניים מתרגמים, ובהלל ובמגילה אפי' עשרה קורים ועשרה מתרגמים.

ברכה - מברכים לפני קריאת המגילה מנ"ח על מקרא מגילה ושעשה ניסים ושהחיינו, לאחר המגילה מברכים במקום שנהגו לברך, הרב את ריבנו והדן את דיננו והנוקם את נקמתנו והמשלם גמול לכל אויבי נפשנו, ברוך אתה ד' הנפרע לעמו ישראל מכל צריהם האל המושיע.

כל המצוות מברך עליהם עובר לעשייתם, והיינו קודם עשייתם.

קריאת התורה

בשני ובחמישי ובשבת במנחה קורים ג', לרב אסי כנגד תנ"ך ולרבא כנגד כהנים לווים וישראלים, פסוק וידבר עולה למנין י' פסוקים, י' פסוקים כנגד י' הדברות, וי"א כנגד י' מאמרות שבהם נברא העולם, וכל אחד מהעולים שקרא ד' פסוקים הרי זה משובח, משום שיש מעלה בראשון באמצעי ובאחרון, אין פוחתין ואין מוסיפין ואין מפטירים בנביא, הראשון מברך לפניו והאחרון מברך אחריה, והאידינא כולם מברכים לפניו ולאחריה גזירה משום הנכנסים והיוצאים.

בראשי חדשים ובחולו של מועד קורים ארבעה, אין פוחתין ואין מוסיפין עליהם, ואין מפטירים בנביא, הפותח והחותם בתורה מברך לפניו ולאחריה, זה הכלל כל שיש בו מוסף ואינו יו"ט קורא ד'.

כ"ב: אין משיירים בפרשה פחות מג' פסוקים, הקורא בתורה לא יפחות מג' פסוקים, פרשה של חמשה פסוקים קורא אותה יחיד, ואם קרא ג' פסוקים יקרא השני ב' מפרשה זו וא' מאחרת, וי"א ב' מזו וג' מאחרת שאין מתחילים בפרשה פחות מג' פסוקים, וכן הלכה.

שדברים אלו נעשים דווקא ביום, ומנלן שכשר משעלה עמוד השחר.

כ: כל היום כשר לקריאת המגילה וההלל, ולתקיעת שופר, ולנטילת לולב, לתפילת ולקרבת מוסף, לווידי הפרים המעשר ויום הכיפורים, לסמיכה לשחיטה לתנופה להגשה לקמיצה ולהקטרה למליקה לקבלה ולהזיה, ולהשקית סוטה, ולעריפת העגלה, ולטהרת המצורע, וכן לשאר דברים שמצוותם כל היום, לאתויי סידור וסילוק בזיכים וכרבי יוסי שיכול לסלק בבוקר ולסדר בערב, הגמ' מבארת בכל אלו מנלן שזמנם דווקא ביום.

כל הלילה כשר לקצירת העומר ולהקטר חלבים ואברים, ולשאר דברים שמצוותם כל הלילה, לאתויי אכילת פסחים ודלא כר"א בן עזריה הסובר שזמנה עד חצות, הגמ' מבארת מנלן שזמנם בלילה.

הקורא עומד:

דין עמידה

כ"א: א"צ לעמוד בעת קריאת המגילה.

בזמן קריאת התורה יש לעמוד כשם שניתנה בעמידה דכתיב "ואתה פה עמוד עימדי" ומשמע שאף הקב"ה עמד ואלמלא מקרא כתוב א"א לאומרו.

כתוב אחד אומר "ואשב בהר" וכתוב אחד אומר "ואנוכי עמדתי בהר", לרב היה לומד בעמידה ושונה בישיבה, לרבי חנינא היה שוחה, לריו"ח ואשב היינו לשון עכבה, לרבא רכות מעומד וקשות מיושב.

לא ישב הרב על מיטה וישנה לתלמידו על גבי קרקע.

מימות משה עד ר"ג לא היו למדים תורה אלא מעומד, משמת ר"ג ירד חולי לעולם והיו למדים תורה מיושב, והיינו דתנן משמת ר"ג בטל כבוד תורה.

ביו"ט מאחרים לבוא לביה"כ משום הכנת סעודת יו"ט וממהרים לצאת משום שמחת יו"ט, ובשבת ממהרים לבוא שכבר הכינו הסעודה וממהרים לצאת משום עונג שבת, וביה"כ ממהרים לבוא ומאחרים לצאת, הגמ' מפרשת דיוה"כ ארוך יותר משבת או כר"ע שקורים ביה"כ שבעה ובשבת ששה, או ששאר התפילה ארוכה יותר ביה"כ.

הגמ' מבארת מנין העולים ג' ה' ז' הם כנגד פסוקי ברכת כהנים, וי"א כנגד ג' שומרי הסף ה' מרואי פני המלך, ז' רואי פני המלך, וששה דיוה"כ כנגד ששה שעמדו מימינו של עזרא ומשמאלו, וזכריה היינו משולם.

קטן ואשה עולים למנין ז', אבל לא תעלה אשה לתורה מפני כבוד ציבור.

מפטיר י"א שעולה למנין ז' וי"א שאינו עולה, שאינו קורא בתורה אלא משום כבוד תורה.

המפטיר בנביא לא יפחות מכ"א פסוקים, ובהפטרות "עולותיכם ספו" פוחת משום דסליק עניינא, ובמקום שיש מתורגמן פוסק לפני כ"א פסוקים.

כ"ג: אלו דברים צריכים עשרה - פריסה על שמע, ש"ץ, נשיאת כפים, קריאת התורה, הפטרה בנביא, דכתיב "ונקדשתי בתוך בני ישראל" וכן מעמד ומושב למת, וברכת אבלים ואין האבלים מן המנין, וברכת חתנים והחתנים מן המנין, וזימון עם אמירת נברך לאלוקינו, שומת הקרקעות בפדיון מיד הקדש והאדם האומר דמי עלי דשמין אותו כעבד היא ע"י תשעה וכהן, הגמ' שואלת דילמא צריך ה' כהנים וה' ישראלים.

כ"ד. מנין הפסוקים לקריאת התורה ולהפטרה ולמתורגמן - הקורא בתורה לא יפחות מג' פסוקים כנגד תנ"ך, ולא יקרא למתורגמן יותר מפסוק אחד, ובנביא שלשה, ואם היו שלשתם מג' פרשיות קורא אחד אחד.

אין מדלגים בתורה בב' עניינים, אבל באותו ענין מדלגים, ובנביא מדלגים אף בב' עניינים,

הגמ' דנה איך מחלקים את קריאת ראש חודש, ורוצה ללמוד מקריאת מעמדות שפרשת בראשית שהיא ה' פסוקים נקראת בשניים, לרב דולג חוזר וקורא הפסוק שגמר בו שלפניו, ולשמואל קורא כל אחד חצי מהפסוק השלישי, והלכה כרב, הגמ' מבארת טעם מחלוקתם.

תענית ציבור - י"א שקורין שלשה, לרב אשי קורין ד'.

רב איקלע לבבל בתענית ציבור, ובירך לפני הקריאה ולא לאחריה, נפול כו"ע אפייהו ורב לא נפל אפייה, הגמ' מבארת שבירך לפני משום תקנת הנכנסים, ולא בירך אחריה דבמקומו לא היו יוצאים, או שקרא קריאת כהן שכולם היו כפופים לו.

כ"ב: נפילת אפים - לא נפיל רב אפייה משום "ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחוות עליה", ולא אסרה תורה אלא רצפה של אבנים, ובבית המקדש מותר, אבל שאר האנשים נפלו משום שבמקומם לא היתה רצפת אבנים, ורב לא הלך לשם כדי שלא להטריח הציבור, או משום שהיה נופל בפישוט ידים ורגלים, ולא אסרה תורה אלא בפישוט ידים ורגלים בלבד, ולא רצה לשנות ממנהגו ולא ליפול בפישוט ידים ורגלים, או שטעמו משום שאין לאדם חשוב ליפול אא"כ נענה.

קידה - על אפים, כריעה - על ברכים, השתחוואה - פישוט ידים ורגלים.

לוי אחוי קידה ונעשה צולע, ונענש גם על שהטיח דברים כלפי מעלה.

אביי ורבה היו מטים על צידם.

כ"ג. ביו"ט חמשה ביה"כ ששה ובשבת שבעה, ולר"ע ביה"כ שבעה ובשבת ששה, אין פוחתין מהם אבל מוסיפים עליהם ומפטירים בנביא, ולרבי ישמעאל אין מוסיפין עליהם, וי"א בשמו שמוסיפים עליהם, וזה תנא דמתני'.

מדיני תפילין – העושה תפילין שלו עגולים, הוי סכנה ואין בזה מצוה והיינו בתחתיתם, ובברייתא איתא שצריך לעשותם מרובעות ויזהר בזה בתפרן שכשתופר לא יתקלקל הריבוע ובאלכסוןן שיהיה אורכו ורחבו שווה שהאלכסון הוא כמוהם ועוד ב' חמישיות.

נתן את התפילין על מצחו או על פס ידו הרי זו דרך המינות.

ציפם זהב ונתנם על בית אונקלי של לבושו הרי זו דרך החיצוניים.

כ"ה. האומר יברכך טובים הרי זו דרך המינות, שצריך לכלול הרשעים.

האומר על קן ציפור יגיעו רחמיך משתקים אותו, ו"א מפני שמטיל קנאה במעשה בראשית, ו"א מפני שעושה מידותיו של הקב"ה רחמים ואינם אלא גזירות.

האומר על טוב יזכר שמך משתקים אותו, דחייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה.

האומר מודים מודים משתקים אותו, דמיחזי כשתי רשויות, וכן האומר שמע שמע פסוק פסוק, ואין לומר שלא כיון דעתו דאי לא מיכווין מכים אותו עד שיכוון, ואם אמר המילים שמע שמע הרי זה מגונה אבל אין משתקין אותו.

אין להוסיף שבחים יותר מהגדול הגיבור והנורא, דא"א למנות כל שבחיו של מקום, ורק אלו שנכתבו בתורה ותיקנום אנשי כנה"ג אומרים, משל לאדם שהיו לו אלף אלפים וכו'.

הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים.

מה ד' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה- יראה מילתא זוטרתא היא לגבי משה.

המכנה בעריות שמגלה קלון אביו ואמו משתקים אותו.

האומר שמזרעך לא תתן להעביר למולך היינו שלא תבוא על הכותית ותוליד בן לע"ז,

ואין מדלגים אלא בכדי שלא יפסוק המתורגמן, ואין מדלגים מנביא לנביא, ובתרי עשר מדלגים מנביא לנביא אבל לא מהסוף להתחלה.

המפטיר בנביא הוא פורס על שמע ועובר לפני התיבה ונושא את כפיו, וטעמא לרב פפא משום כבוד, ולרב שימי כדי שלא ליתו לאינצויי, ונ"מ כשמפטיר בחינם דאנצויי ליכא וכבוד איכא, ואם היה קטן אביו או רבו עוברים על ידו, ושייך בזה ב' הטעמים.

קטן קורא בתורה ומתרגם, אבל אינו פורס על שמע ואינו עובר לפני התיבה ואינו נושא את כפיו.

כ"ד: פוחח יחף פורס את שמע ומתרגם, אבל אינו קורא בתורה ואינו עובר לפני התיבה ואינו נושא את כפיו.

קטן פוחח אע"פ שאינו מוזהר ב"ולא יראה בך ערות דבר" מ"מ אינו קורא בתורה משום כבוד ציבור, וכ"ש קטן ערום.

סומא פורס על שמע ומתרגם, ר"י אומר כל שלא ראה מאורות מימיו אינו פורס על שמע, אמרו לו הרבה צפו לדרוש במעשה מרכבה ולא ראו אותה מימיהם, ולר"י התם בהבנה הדבר תלוי אבל כאן תלוי בהנאה, ולרבנן אף הסומא נהנה ממה ששאר בני אדם רואים.

אלו אינם ראוים לנשיאת כפים – כהן שיש בידי מומין בפניו ידיו ורגליו, וכן אם היו ידיו בוהקניות או עקומות, וכן אנשי בית שאן חיפה וטבעונין לא ישאו כפיהם ולא ירדו לפני התיבה, מפני שמחליפים א' בע', זבלגן שעיניו זולפות דמעה לא ישא את כפיו ואם הוא דש בעירו מותר, לר"י אף אם ידיו צבועות לא ישא את כפיו מפני שהעם מסתכלים בו, ואם רוב אנשי העיר מלאכתם בכך מותר.

האומר אינו עובר לפני התיבה בצבועים או בסנדל לא יעבור אף בלבנים או יחף, שמא מינות נזרקה בו.

סדר דרגות הקדושה מהקטן לגדול - רחובה של עיר, בית הכנסת, תיבה, מטפחות, ספרים, תורה.

רחובה של עיר - קדושתו מפני שהעם מתפללים בו בתעניות ובמעמדות, זו שיטת רבי מנחם ברבי יוסי, אבל לרבנן אין בו קדושה דאקראי בעלמא הוא.

בית הכנסת דווקא של כפרים, אבל של כרכים דאתו ליה מעלמא אסור למוכרו, ובי כנישתא דמתא מחסיא כשל כפרים דאדעתא דרב אשי קאתו ליה מעלמא, וכן בי כנישתא זוטא של טורסיים שבירושלים.

אין ירושלים מיטמאה בנגעים דלא חשיב "אחזתכם", דס"ל לא נתחלקה ירושלים לשבטים, וכתנא דברייתא שאוסר להשכיר בתים בירושלים, (ולר"א בר צדוק אין ליטול שכר אף על המיטות אלא יטלו את העורות בכח דדרך ארץ להשאיר את עור הבהמה וקנקן החרס לבעה"ב), ר"י סובר שרק מקום מקודש התמעט, כמקום המקדש ובתי כנסיות אבל לא שאר ירושלים, דס"ל שנתחלקה ירושלים לשבטים, וכתנא דברייתא שאמר שהר הבית והלשכות והעזרות היו בחלקו של יהודה, והאולם וההיכל ובית קדשי הקדשים בחלקו של בנימין, ורצועה יצאה מחלק יהודה לבנימין ושם היה המזבח, ורצה בנימין לבולעה ובזכות זה נעשה אושפיזין לשכינה שהיה הארון בחלקו.

אם מכרו ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר פקעה הקדושה לגמרי ומותר לקנות אף דברי חולין, וכן כשמכרו ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר עבור קדושה חמורה והותירו מותר להשתמש במותר לחולין.

כ"ו: אסור לסתור בית הכנסת קודם שיבנו במקומו בית כנסת אחר משום פשיעותא שלא יבנו אחר, ואסור אף אם רוצים לבנות מהלבנים שלו בית כנסת אחר.

מותר להחליף קדושת ביה"כ על דמים ולמוכרו, אבל אסור להשכירו או למשכנו כיון

משתקים אותו בנזיפה מפני שעוקר הכתוב ממשמעותו.

כ"ה: תרגום פרשיות

אלו נקראים ולא מתרגמים - מעשה ראובן, וכן מעשה עגל השני וברכת כהנים.

אלו נקראים ומתרגמים - מעשה תמר ומעשה עגל הראשון ומעשה לוט ומעשה אמנון ותמר היכא דכתיב אמנון ולא כתיב בן דוד, ומעשה פילגש בגבעה, ולא אמרינן שלא נתרגם משום כבודם, וכן מעשה בראשית נקרא ומתרגם ולא חיישינן שישאל מה למעלה וכו', וכן קללות וברכות ולא חיישינן שמחלש דעת הציבור, וכן אזהרות ועונשים ולא חיישינן שיעשו מיראה, וכן הודע את ירושלים, ור"א אמר למתרגם עד שאתה בודק בתועבות ירושלים צא ובודק בתועבות אמך, ובודק ומצאו שמץ פסול.

אלו לא נקראים ולא מתרגמים - מעשה דוד ואמנון היכא דכתיב אמנון בן דוד.

כל המקראות הכתובים בתורה לגנאי קורים אותם לשבח.

כל ליצנותא אסירא חוץ מליצנותא דע"ז.

מי שיצא עליו שם רע שהוא נואף מותר לבזותו, ומי שיצא עליו שם טוב מותר לשבח, והמשבח ינחו לו ברכות על ראשו.

בני העיר:

כ"ו: בני העיר שמכרו - אם מכרו דבר שקדושתו חמורה אסור לקנות בדמיו דבר שקדושתו קלה יותר דמעלין בקודש ואין מורידין, וכן הדין במותר הדמים, ולהלן כ"ז. מבואר דאיירי כשמכרו והותירו, אבל אם גבו עבור דבר קדוש והותירו מותר.

חמורה יותר, הגמ' מנסה להביא כמה ראיות ודוחה את הראיות, ולא איפשטא, ואם עדיין לא נכתב הס"ת החדש ודאי אסור משום פשיעותא.

מותר לגלול ס"ת במטפחות חומשים, וחומשים בשל נ"ך, אבל לא איפכא, של חומשים בשל חומשים ספק.

מותר להניח ס"ת ע"ג ס"ת דכיון דלא אפשר שרי, שהרי בכל גלילת ס"ת מונח דף ע"ג חבירו, וכן מותר ס"ת על חומשים וחומשים על נ"ך, אבל לא איפכא.

אין מוכרים ס"ת אלא כדי ללמוד תורה או לישא אשה, אבל לא ימכור ס"ת אע"פ שאינו צריך לו, ואפי"ן אין לו מה יאכל ומכר ס"ת או את בתו אינו רואה סימן ברכה.

בני העיר שהלכו לעיר אחרת ופסקו עליהם צדקה נותנים, וכשחוזרים לוקחים עמהם את הצדקה לעירם, ואם יש שם חבר עיר לא יקחו, יחיד נותן לעניי העיר שהלך לשם.

כ"ז: אין מוכרים של רבים ליחיד מפני שמורידין אותו מקדושתו, דברי ר"מ, אמרו לא א"כ אף לא מעיר גדולה לעיר קטנה.

אין מוכרים בית הכנסת אלא על תנאי שאם ירצו יחזירוהו, דברי ר"מ, ולחכמים מותר למוכרו ממכר עולם, אבל לא ימכרוהו למרחץ לבורסקי לטבילה ולבית המים, ור"י אומר מוכרים אותו לשם חצר והלוקח יעשה מה שירצה.

לר"מ אין במכירה משום ריבית או משום שצד אחד בריבית מותר, או משום שריבית ע"מ להחזיר מותר. (ובאלו נחלקו ת"ק ור"י אם מותר למלווה לאכול פירות משדה שיחד הלווה עבור הפרעון).

מותר להשתין בתוך ד"א של תפילה לאחר זמן.

המתפלל ונצרך להשתין ישהה כדי הילוך ד' אמות דעדיין סדורה תפילתו בפיו, ומי שהשתין ובא להתפלל ימתין כדי הילוך ד"א

שעדיין הוא בקדושתו, לבנים מותר להחליפם ולמוכרם, ואסור להשאילם, ולבנים חדשות מותר, ואפי"ן למ"ד הזמנה מילתא היא זה אינו אלא באורג בגד למת שהוא ראוי מיד למת, אבל כאן הזמנה לאו מילתא.

בית הכנסת שניתן במתנה י"א שלא פקעה קדושתו כיון שאין לקדושה על מה לחול, וי"א שכיון שיש להם הנאה במתנה הוי כמכירה.

תשמישי מצוה נזרקים, כגון סוכה לולב שופר וציצית.

תשמישי קדושה נגזים, כגון שקית של סת"ם ותיק של ס"ת ונרתיק של תפילין והרצועות, ובימה של ס"ת כיון שלפעמים מניחים עליה את הס"ת בלא מפה, ופריסא יריעה שבתוך ארון הקודש משום שלפעמים מניחים עליה את הס"ת, ואם התקלקלה מותר להשתמש בה לכיסוי הס"ת אבל לא לחומשים.

ארון קודש שהתקלקל אסור להשתמש בו לבימה.

ארגזים של ס"ת וחומשים יש בהם קדושה מפני שעשויים לכבוד.

א"א להשתמש בארון הקודש להניחו בפתח כדי לחצוץ מפני הטומאה, אף שכלי העשוי לנחת אינו מקבל טומאה וחוצץ מפני הטומאה, שכיון שמטלטלים אותו מלא וריקם הרי הוא מקבל טומאה ואינו חוצץ.

מטפחות שבלו עושים מהם תכריכים למת וזו היא גניזתם.

ס"ת שבלה מניחים אותו בכלי חרס אצל ת"ח ואפי"ן שונה הלכות שלא שימש בש"ס וגמ' אלא רק במשניות וברייתות.

בית הכנסת מותר לעשותו בית המדרש, אבל ביהמ"ד אסור לעשותו ביהכ"נ, וי"א איפכא, ומסתבר כדעה ראשונה.

כ"ז: הגמ' מסתפקת אם מותר למכור ס"ת ישן כדי לקנות בו חדש כיון דאין דבר קדוש ממנו, או שאסור למכור אלא עבור קדושה

ואין אוכלים ושותים בהם, ואין נאותין בהם, וחכמים ותלמידיהם מותרים.

ואין מטיילים בהם.

ואין נכנסים בהם מפני החמה או הגשמים, אבל לצורך צילותא דשמעתתא מותר.

ואין מספידים בהם הספד של יחיד, אבל של רבים מותר והיינו כרב ששת ורב חסדא, ואף אם החכם מספיד אחר ובאים לכבוד החכם מותר.

ומכבדים ומרביצים אותם כדי שלא יעלו בהם עשבים, ולר"י בחורבנם לא יתלוש להאכיל מפני עגמת נפש, ולתלוש ולהניח מותר.

בתי כנסיות שבבבל עשויות על תנאי, ומ"מ אסור בהם קלות ראש כחשבונות.

בית הכנסת שמחשבים בו חשבונות לסוף ילינו בו את המת.

אסור להכנסת לבית הכנסת כדי לקרוא לאדם, אלא ת"ח יאמר הלכה, והשונה יאמר משנה, ואם אינו יודע יאמר פסוק, ואם אינו יודע יאמר לקטן פסוק לי פסוקך, או ישהה קצת.

...תא חזי מה בין תקיפי דא"י לחסידי דבבל.

איסור שימוש בת"ח - אסור להשתמש אף במי ששונה הלכות, ועדיף להשתמש במי ששונה ארבעה ולא במי שמלמד ארבעה, ור"ל שבא אדם ששנה לשמשו ואמר לו שכך רצונו למדו הלכה אחת.

כל השונה הלכות מובטח לו שהוא בו עוה"ב.

כ"ט. מבטלים ת"ת להוצאת המת ולהכנסת כלה אם אין שם כל צורכם, הגמ' דנה מה שיעור כל צרכו למאן דתני, ולמאן דמתני לית ליה שיעורא.

בא וראה כמה חביבים ישראל, שכל מקום שגלו שכינה עמהם (במצרים, ובבבל בבי כנשתא דהוצל או בבי כנשתא דנהרדעא, אבל לא בשניהם יחד), וכשיגאלו שכינה עמהם.

עדיף ללמוד בבית הכנסת מאשר בביתו.

עתידים בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבל שיקבעו בא"י.

משום ניצוצות, וכן צריך להרחיק ד"א מן המי רגלים ומן הצואה כשבא להתפלל.

שאלו תלמידיו... במה הארכת ימים - לא השתנתו בתוך ד"א של תפילה, לא כינתי שם לחבירי, לא בטלתי קידוש היום (ומכרה אמו של רבי זכאי כיפה שבראשה עבור כך וזכו שניהם לרבו י"ן, וכן רב הונא בירכו רב מפני שמכר אבנטו עבור הקידוש, ונתקיימה הברכה והקפיד רב על שלא אמר לו וכן למר), לא עשיתי קפנדריא בבית הכנסת, לא פסעתי על ראשי עם קדוש לא נשאתי כפי בלא ברכה, מימי לא קדמני אדם לביהמ"ד, לא אכלתי מבהמה שלא הורמו מתנותיה (וכשיטת רבי יצחק, אע"פ שלהלכה מותר),

כ"ח. ולא ברכתי לפני כהן (והיינו שהיה הכהן שווה לו, אבל אם הוא עם הארץ והקדימו הת"ח לפניו חייב מיתה), לא נתכבדתי בקלון חבירי, לא עלתה על מיטתי קללת חבירי - שהיה מוחל לכולם כשהיה עולה למיטתו, וותרן הייתי בממוני כאיוב שהיה מניח לחנווני פרוטה מממונו, מימי לא קיבלתי מתנות - דשונא מתנות יחיה, לא עמדתי על מידותי, מימי לא נסתכלתי בדמות אדם רשע, (ריו"ח אוסר ולר"א עיניו כהות כיצחק ועוד גרמה לו קללת אבימלך), מימי לא הקפדתי בתוך ביתי, לא צעדתי בפני מי שגדול ממני, לא הרהרתי במבואות המטונפות, לא הלכתי ד"א בלא תורה ובלא תפילין, לא ישנתי בביה"ד שינת קבע או עראי, לא קראתי לחבירו בחניכתי.

ר"א לא היה הולך לבית הנשיאות כשהיו מזמינים אותו, משום שונא מתנות יחיה, ורב זירא היה הולך משום שהיו מתכבדים בו.

ועוד אמר ר"י **בית הכנסת שחרב** אין מספידים בתוכו וכו' מפני שעדיין הוא בקדושתו, עלו בו עשבים לא יתלוש מפני עגמת נפש.

שימושים האסורים בבית הכנסת

כ"ח: אין נוהגים בהם קלות ראש.

חוזר לתחילת הפרשה, כדי שיהיה ניכר שקורא משום השקלים.

אם חלה קריאת שקלים בפרשת כי תשא מתחילים מפרשת הכיור וחוזר השביעי לתחילת הפרשה, לאביי מתחילים מתחילת הפרשה, והשביעי חוזר וקורא פרשת שקלים, ותניא כוותיה דאביי.

אם חל ר"ח אדר באמצע השבוע, קורים פרשת שקלים בשבת הקודמת לר"ח.

אם חל ר"ח אדר בערב שבת לרב מקדימים משום שצריך י"ד יום לפני ישיבת השולחנות בט"ו אדר, ולשמואל מאחרים שהרי גם י"ד חל בערב שבת ואין מושיבין שולחנות אלא ביום ראשון, וכבר נחלקו בזה רבי יהודה הנשיא ורשב"ג.

פרשת זכור - בשבת השניה של חודש אדר קורים פרשת זכור, ומפטירים ופקדתי.

פורים שחל בערב שבת לרב קורים בשבת הקודמת שצריך להקדים זכירה לעשיה, ולשמואל די לנו בבני ט"ו שזכירה ועשיה הם באותו היום.

חל פורים בשבת לרב הונא מודה רב דאין מקדימים, ולרב נחמן עדיין היא מחלוקת ואיתמר כדבריו.

פרשת פרה אדומה קורים בשבת שאחרי פורים, ואם חל ר"ח ניסן בשבת קורים בשבת הסמוכה לר"ח ניסן, ומפטירים וזרקתי עליכם מים טהורים.

פרשת החודש קורים בשבוע של בו ר"ח ניסן ואפי"אם חל בערב שבת.

ל: בחמישית חוזרים לכסדרם - לרב אמי חוזר לסדר פרשיות, ולרב ירמיה חוזר לסדר הפטרות דס"ל שלא הפסיק לקרוא את הפרשיות.

לכל מפסיקים לר"ח חנוכה ופורים תעניות מעמדות ויוה"כ, לרב ירמיה כשחלו בשבת מפסיקים בהפטרות, וכשחלו בחול מפסיקים כל הקריאה.

מי שיהיר הוא בעל מום.

אסור לעשות קפנדריא בבית הכנסת, והיינו לקצר את הדרך, ואם היה שביל לפני שהיה בית הכנסת מותר, הנכנס להתפלל מותר לעשותו קפנדריא.

בית הקברות אין נוהגים שם קלות ראש מפני כבוד המתים, ואין מרעים שם בהמה, ואין מוליכים שם אמת המים, ואין תולשים משם עשבים ואם תלש שורפם במקומם.

כ"ט: באחד באדר משמיעים על השקלים, כיון שבניסן צריך להביא מתרומה חדשה, ואף לרשב"ג ששואלים בהלכות הפסח ב' שבועות קודם הכא שהיו יושבים שולחנות בט"ו משמיעים בר"ח, וכן משמיעים בו על הכלאים משום שזמן זריעה הוא.

קריאת פרשת שקלים

ר"ח אדר שחל להיות בשבת קורים פרשת שקלים -

לרב קורים צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי, שהשקלים הם לצורך הקרבנות, ועל כן מפטיר ביהודע הכהן, ושאני מכל ר"ח שבכל ר"ח קורים שש בפרשת השבוע ואחד של ר"ח, ובא' אדר קורים כולם של ר"ח, ולמ"ד שד' פרשיות סדר הפטרות הוא חוזר אבל קורא פרשת השבוע, קורא ג' בפרשת השבוע וד' בשל ר"ח.

לשמואל קורים פרשת שקלים שבכי תשא, ששלוש תרומות נאמרו שם למזבח ולאדנים ולבדק הבית, ותניא כוותיה דשמואל. ומוציאים ג' ס"ת אחד בעניינו של יום ואחד בר"ח ואחד בשקלים.

ר"ח טבת שחל בשבת מוציאים ג' ספרים, ואם חל ר"ח טבת בחול בחול י"א שקורים ג' ר"ח ואחד בחנוכה וכן הלכה, וי"א ג' בחנוכה ואחד בר"ח.

ל: אם חלה קריאת שקלים בפרשת תצוה, קורים ו' בתצוה וא' בכי תשא (ר"ב לעיל היינו בבני א"י שהיו מסיימים התורה בג' שנים), לאביי קורא השישי עד פרשת הכיור, והשביעי

שבת חוה"מ - קורים ראה אתה אומר אלי, ומפטירים בפסח העצמות היבשות, ובסוכות ביום בא גוג.

חנוכה - קורים בפרשת הנשיאים, ומפטירים בנרות זכריה, ואם יש בחנוכה ב' שבתות מפטירים בשניה בנרות שלמה.

פורים - קורים ויבוא עמלק.

ראש חודש - קורים ובראשי חדשים, ואם חל בשבת מפטירים והיה מידי חודש, ואם חל ר"ח באחד בשבת מפטירים מחר חודש.

ל"א: ר"ח **אב שחל בשבת** מפטירים חדשים ומועדים שנאה נפשי היו עלי לטורח, שמטריחים הקב"ה למצוא איזה גזירה להביא עליהם.

בתשעה באב י"א שקורים ואם לא תשמעו לי, וי"א עד אנה ינאצוני, וי"א עד מתי לעדה הרעה, ומפטירים איכה היתה לזונה, והמנהג לקרוא כי תוליד בנים, ולהפטיר אסוף אסיפם.

במעמדות קורים במעשה בראשית, שאלמלא מועדות לא נתקיימו שמים וארץ, שבזמן ביהמ"ק הקרבנות מכפרים ובזמן שאין ביהמ"ק קיים אמירת סדר הקרבנות מכפרת, כמו שאמר הקב"ה לאברהם.

תעניות - קורים ברכות וקללות, ואחד קורא את כל הקללות, ומתחיל בפסוק שלפניהם ומסיים בפסוק שלאחריהם, לפי שאין אומרים ברכה על הפורענות, ודווקא בקללות שבתורת כהנים אינו פוסק שאמורים בלשון רבים ומפי הגבורה, אבל ברכות שבמשנה תורה פוסק שנאמרו מפי משה ובלשון יחיד.

עזרא תיקן לישראל שיקראו קללות שבתורת כהנים קודם עצרת, וקללות שבמשנה תורה קודם ראש השנה, משום תכלה שנה וקללותיה, שהרי בעצרת נדונים על פירות האילן.

סתירת זקנים בנין ובנין נערים סתירה.

שבת במנחה קורים במקום שהפסיקו בשחרית.

ואין קורים בתענית בבוקר הקריאה הרגילה ובמנחה של תענית, מפני שכבר בצפרא מתאספים לעיין בענייני העיר עבירות שבידם, ורביע היום היו קורים ומפטירים, ורביע היום מתפללים.

קריאת התורה במועדים

ל"א. בפסח קורים בפרשת מועדות שבתורת כהנים, ומפטירים בפסח גלגל, וביו"ט שני של גליות מפטירים ביום השני בפסח יאשיהו, ושאר ימות הפסח מלקט וקורא מעניינו של פסח, (משכו, אם כסף, פסל לך, ויעשו- פסח שני), ביו"ט האחרון של פסח קורים ויהי בשלח, ומפטירים וידבר דוד, וביו"ט שני של גליות קורים כל הבכור, ומפטירים עוד היום, וסדר הקריאה כיום הוא "משך תורא קדש בכספא פסול במדברא שלח בוכרא.

בעצרת קורים שבעה שבועות, ומפטירים בחבקוק, וי"א בחודש השלישי ומפטירים במרכבה, ובחול"ל עושים שניהם בסדר ההפוך.

בראש השנה קורים בחודש השביעי, ומפטירים הבן יקיר לי, וי"א וד' פקד את שרה ומפטירים בפקידת חנה, והאידינא הראשון כי"א ובשני קורים פרשת העקידה ומפטירים הבן יקיר.

ביום הכיפורים קורים בשחרית אחרי מות ומפטירים כי כה אמר ד' רם ונישא, ובמנחה קורים פרשת עריות ומפטירים בספר יונה.

(כל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענוותנותו).

בסוכות - ביום הראשון קורים פרשת מועדות שבתורת כהנים, ומפטירים הנה יום בא לד', ובחול"ל ביום השני קורים כנ"ל ומפטירים ויקהלו אל המלך שלמה, ושאר ימות החג קורים קרבנות החג, יו"ט אחרון קורים כל הבכור ומצוות וחוקים שלפני כל הבכור, ומפטירים ויהי ככלות שלמה, ולמחר קורים וזאת הברכה ומפטירים ויעמוד שלמה.

וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים- י"מ על מי שקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה, וי"מ על ב' ת"ח בעיר אחת שאינם נוחים זה את זה בהלכה.

כל האוחז ס"ת ערום נקבר ערום מאותה מצוה. מוטב לגלול המטפחת מסביב לס"ת, ולא לגלול הס"ת בתוך המטפחת.

משה תיקן לישראל שיהיו שואלים ודורשים בענייניו של יום, בפסח בעצרת ובחג.

הדרן עלך מסכת מגילה

בשני ובחמישי לר"מ בשני קורים היכא שהפסיקו במנחה, ובחמישי היכא שהפסיקו בשני, ולר"י בשני ובחמישי קורים כמו בשבת במנחה, וכן הלכה.

ל"ב. ברכת העולה לתורה - העולה לתורה פותח ורואה, וסוגר ומברך כדי שלא יאמרו שהברכות כתובות בתורה (כמו שאסור לקורא לסייע למתורגמן), וחוזר ופותח וקורא, דברי ר"מ, ר"י אומר פותח ורואה ומברך וקורא, דליכא למיטעי ולחשוב שהברכות כתובות בתורה, וכן הלכה.

כריכת הספרים שלנו ובימות המלך להקהל אין בהם משום קדושה.

גלילת ס"ת - הגולל צריך להעמיד הס"ת על התפר, וגוללו מבחוץ ומהדקו מבפנים.

הגדול שבמנין גולל, מפני שהגולל נוטל שכר כנגד כולם.

משתמשים בבת קול, ודווקא כששמע קול גבר בעיר או אשה בשדה, ודווקא כששמע אין אין או לאו לאו.